

Núm.

429

Cooperació catalana

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Març 2019

Any 39è

PVP 3,00 €

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Candela, acció comunitària i feminista

Pàg. 10

Carme Herranz,
«hi ha una regressió en
els drets fonamentals»

Pàg. 13

De la teoria a la realitat,
pràctiques per posar
les cures al centre

Pàg. 16

Educació i sostenibilitat,
capacitar per al canvi de
model energètic

Pàg. 22

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenió Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenió

- Salut i benestar des de la integració de la prevenió a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

SePrA
servei de prevenió

www.sepra.cat

"... Incerteses, dubtes, problemes...?"

LLUITEM PLEGATS!!

· ESPECIALISTES EN COOPERATIVES ·

GABINET JOAN JOSEP GONZÀLEZ, S.L.

- Planificació i Gestió Comptable
- Declaració Impost de Societats
- Estudis Econòmics de Viabilitat i Plantejament de futur
- Control Pressupostari
- Diagnòstic econòmics, financers i de sistemes de control de la Cooperativa
- Assistència de Membres de les Comissions de Vigilància i Junes Rectores
- Consultes sobre problemàtica econòmica, comptable i fiscal

GONZALEZ & CIA AUDITORS
AUDITORES CENSORES JURADOS DE CUENTAS

- Auditores de Comptes Anuals
- Auditories i Revisió dels Comptes
- Projectes de Fusió i Escissió
- Auditoria de Gestió
- Informes especials

Pensem com tu. La feina,... ben feta.

GIRONA 38 1ª 1ª · 08010 BARCELONA · Telèfon 93 265 35 05 Fax 93 232 56 13
e-mail: gjjg@gonzalezauditors.com

www.cronda.coop

1 de cada 4 catalans i catalanes de més de 16 anys treballa, compra o participa en una cooperativa

Al Col·lectiu Ronda apostem perquè el centre de l'economia siguem les persones

Al servei de les cooperatives i l'economia social

Assessorament, gestió i suport a l'administració d'empreses cooperatives, fundacions i organitzacions sense ànim de lucre en l'àmbit laboral, comptable, fiscal, econòmic i de consultoria especialitzada

ASSESSORAMENT JURÍDIC COMPROMÈS

 Col·lectiu Ronda

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna, Enric Dalmau, Agnès Giner, Carla Liébana, M. Lluïsa Navarro, Xavi Palos, Montse Pallarés, Jordi París, Joseba Polanco, Ricard Pedreira, Esteve Puigferrat i Olga Ruiz.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: Candela.

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL.

Dipòsit legal B-22.823/80

ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Àngels Tous Riera

05

EDITORIAL

Posant la vida al centre

06

NOTICIARI

Agnès Giner.

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Per què és necessària una llei d'economia social i solidària
Confederació de Cooperatives de Catalunya.

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Candela: acció comunitària i feminista
Pep Valenzuela.

13

L'ENTREVISTA

Carme Herranz
Montse Pallarés.

16

ECONOMIES FEMINISTES

Les cures al centre:
de la teoria a la realitat
Carla Liébana.

19

PREMIS ARACOOOP 2018

La donació d'aliments a entitats amb fins socials i el seu paper en la lluita contra el malbaratament alimentari
Voluntaris del Banc d'Aliments de Barcelona.

22

MEDI AMBIENT

Sostenibilitat, energia i educació
Carles Crespo.

25

SALUT COOPERATIVA

Pell amb pell, espai de mares
Maria Ortí.

27

RESSENYA

Vuit lectures feministes per al 8 de març
Aida Iglesias de Prada.

Un parell de preguntes (que en són tres) a:

Àngels Tous Riera

(Barcelona, 1955), tècnica en assegurances

Em sembla atractiu del cooperativisme

les seves possibilitats de transformació de la societat, no només en l'àmbit econòmic, sinó de la societat en el seu conjunt. La proposta que l'economia tingui com a centre la sostenibilitat de la vida i la resolució de les necessitats humanes comporta en si tot un canvi cultural, de pensament, de manera de fer... completament transgressor al pensament dominant actual. El cooperativisme ens emplaça també personalment i política a fer un canvi nosaltres mateixes

No em convenç del cooperativisme

que a vegades ens falta entendre que no som «els únics», «els millors» que també hi ha altres empreses, entitats, etc., més enllà del cooperativisme, que tenen maneres de fer i que treballen en la mateixa direcció i que ens podem entendre i treballar paral·lelament. Falta crear més ponts amb els diferents. D'altra banda, molts cops, denoto massa distància entre el que «es diu» i el que «es fa».

Personalment, vaig començar la meua vida laboral en una empresa «convencional», amb el que comporta de jerarquia, de poca o nul·la participació, etc. En vaig sortir voluntàriament convençuda que aquell no era el meu món. **Arribar al cooperativisme em va suposar obrir-me un món de possibilitats**, de creixement personal, de compromís. Recordo molt bé els començaments i la il·lusió d'aprendre, de compartir, i sobretot la possibilitat de portar una vida coherent amb el que pensava, personalment i social. No nego les dificultats, sobretot per la pressió dels valors dominants, tant en l'àmbit empresarial com social (cultura, formació, visió...), però jo m'he fet dins la cooperativa, he crescut i soc qui soc en part a gràcies a ella. La cooperativa és una escola personal, social i política, molt recomanable...

Posant la vida al centre

El creixement de l'autoritarisme, l'ascens i promoció de l'extrema dreta i el desplegament de polítiques cada vegades més reaccionàries arreu del món són la resposta del capitalisme i el neoliberalisme davant la por a perdre privilegis.

No és casualitat que sorgeixen reaccions ultraliberals i ultradretanes a diferents parts del planeta a la vegada, ni que aquestes tinguin en comú l'atac contra les dones, les migrants, els col·lectius LGTB, les persones racialitzades i, en general, contra els subalterns de la societat.

El sistema ens vol submises i fagocitades, al servei del seu gran projecte d'acumular capital en detriment del planeta i de les vides que l'habiten. I és per això que no està disposat a sentir veus dissidents ni a permetre lluites que el qüestionin.

Des del feminisme i, en concret, des de l'ecofeminisme i l'economia social i solidària, hem de ser capaces de desvetllar encara més les nostres consciències i de passar a l'acció immediata. I ja ho estem fent. Fa dècades que lluitem i construïm alternatives, posant la vida al centre, però és ara, més que mai, que hem de ser conscients de la importància de combatre l'enemic comú i d'establir, des del feminisme com a pedra angular, xarxes i vincles que ens ajudin a vèncer-lo.

A dia d'avui, el feminisme és un dels moviments que més clarament i de manera més global i transversal s'oposa al capitalisme. És l'expressió d'una voluntat de canvi, una lluita que persisteix en el temps, i el nostre compromís és defensar-lo contra els atacs que es multipliquen.

COMUN_ESS, el congrés de la comunicació transformadora

El congrés de la comunicació transformadora, Comun_ESS, celebra la seva tercera edició a Barcelona el cap de setmana del 15 al 17 de març de 2019 sota el lema «Que parlin de nosaltres».

Organitzat per la comissió de comunicació de la XES, conjuntament amb REAS Red de Redes, el Comun_ESS d'enguany facilitarà un espai de trobada, reflexió, formació i diàleg entre diferents agents de l'economia social i solidària de l'Estat espanyol al voltant de la construcció d'un nou paradigma comunicatiu que incorpori i reproduïxi els valors de l'economia social i solidària.

Fins ara, s'han produït dues trobades (Saragossa 2015 i Madrid 2017), promogudes i organitzades per xarxes d'ESS de cada territori en particular i amb la col·laboració de REAS Red de Redes.

El Comun_ESS d'enguany inclourà formació, conferències, taules rodones i tallers pràctics on explorar noves eines, recursos i estratègies per a la construcció d'una comunicació en favor de la transformació social. S'hi podran trobar iniciatives i projectes de tot l'Estat espanyol amb experiència i trajectòria professional en l'àmbit comunicatiu, així com persones responsables de la comunicació de les diferents iniciatives d'ESS de tot l'Estat.

Més info: www.xes.cat

PROPERES EMPRIUS DEL COOPERATIVISME

El proper cafè-debat Emprius del cooperativisme serà el **dimarts 19 de març**, a les 6 de la tarda, a la seu de la Fundació Roca Galès, sobre el llibre del sociòleg Jordi Estivill, *Europa a les fosques. Polítiques socials en els feixismes*.

Partint de l'interrogant de fons d'aquesta publicació, que és fins a quin punt les condicions que generen la irrupció i el desenvolupament dels feixismes es repeteixen avui en dia, el debat s'adreça a les persones preocupades per l'actual fragilitat democràtica, que es volen dotar d'instruments per ampliar i aprofundir el seu combat actual, i sobretot a les que no volen que aquella història es repeteixi.

Cal recordar que el llibre és un assaig comparatiu de les polítiques socials que van originar i aplicar el nazisme, el feixisme Italià, el salazarisme i el franquisme, i que dedica una especial atenció a l'evolució d'aquest darrer a l'estat espanyol i a Catalunya.

Seguidament, el dimarts **16 d'abril** tindrà lloc un nou cafè-debat Emprius del cooperativisme a càrrec del sociòleg i patró de la Fundació Roca Galès, Ivan Miró Acedo, a l'entorn del seu darrer llibre *Ciutats cooperatives. Esbossos d'una altra economia urbana*.

Cap al Fòrum Social Mundial de les ECONOMIES TRANSFORMADORES

Primera trobada de confluència

Els dies 5, 6 i 7 d'abril de 2019, Barcelona acull la primera trobada de confluència, cap al Fòrum Social Mundial de les Economies Transformadores (FSMET), que tindrà lloc a Barcelona el 2020.

El Fòrum Social Mundial de les Economies Transformadores (FSMET) és el procés de confluència dels diferents moviments de l'economia alternativa, els que anomenem economies transformadores a escala local i internacional.

A través d'aquesta iniciativa es vol donar visibilitat pública i reconeixement als projectes d'economies transformadores, tot proporcionant una narrativa alternativa per fer front al discurs hegemònic capitalista, tal com es va anunciar a l'últim Fòrum Social Mundial de Salvador de Bahia des de la XES, RIPESS, i REAS.

L'FSMET s'organitza des de quatre eixos: les economies feministes, el moviment agroecològic i de sobirania alimentària, els comuns naturals, urbans i digitals, i, l'economia social i solidària, que inclou el comerç just, el cooperativisme i les finances ètiques.

El Fòrum vol unir forces entre tots aquells processos de confluència que ja s'estan donant i pràctiques existents per construir juntes una agenda global inclusiva per reivindicar l'altra món que ja existeix!

La decisió d'emprendre aquest procés a Barcelona no és casual: Catalunya és un referent mundial del cooperativisme i l'economia solidària, amb una història marcada per les lluites socials. Un cop més, el país destacarà en l'escena mundial pel seu compromís social i la seva

voluntat de construir un món millor.

La primera trobada de confluència és una trobada de treball amb entitats vinculades a les economies transformadores, xarxes i moviments a escala local i internacional. En aquesta primera trobada es tracta de reconèixer-se entre les diferents parts, establir els reptes a debatre, i el procés cap al 2020. També es pretén acordar els plans de treball, el model de governança i validar les properes passes a seguir.

Més info: www.transformadora.org
hola@transformadora.org
[@fsmet_2020](https://twitter.com/fsmet_2020)

ENCONTRE INTERNACIONAL: EL PAPER DE LA CULTURA COOPERATIVA I ESS EN LA HISTÒRIA SOCIAL

Durant els 14 i 15 de febrer va tenir lloc el I Encontre internacional sobre cultura cooperativa i economia social i solidària en la història social.

Organitzat per la Fundació Roca i Gales i la Xarxa d'Economia Solidària (XES), va comptar amb el suport del Museu d'Història de Catalunya i del Comissionat de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona. La trobada s'emmarcà dins dels actes al voltant de la exposició «Catalunya, Terra Cooperativa», i va comptar amb la participació de representants de diverses universitats de Portugal, Itàlia, França i Catalunya.

L'Encontre ha tingut una gran qualitat en les ponències que properament és publicaren en diferents idiomes.

Cal destacar que la trobada tindrà continuïtat i la segona es durà a terme a Lisboa al novembre del 2019.

PRIMER ANIVERSARI DE #FOODCOOPBCN

L'Associació per a l'Impuls dels Supermercats Cooperatius i el Mercat Social, coneguda com a Food Coop BCN, compleix el seu primer any d'existència impulsant un supermercat cooperatiu a Barcelona. I ho celebren el proper 15 de març a les 7 de la tarda, a l'Ateneu del Clot (c. Muntanya, 16, Barcelona) convidant els projectes de supermercats Bio Alai, Som Alimentació i A vecinal, per intercanviar experiències i inspiració per a la construcció col·lectiva del supermercat cooperatiu que faran realitat a Barcelona.

També explicaran el procés del Food Coop BCN, el funcionament de les comissions i grups de treball per a qui vulgui formar part del moviment dels mercats cooperatius i de la transformació del consum alimentari a Barcelona.

Més info: hola@foodcoopbcn.cat
 @FoodCoopBCN
www.facebook.com/FoodCoopBCN

30 ANIVERSARI DE LA COOPERATIVA CECECOP

La cooperativa de treball Cegecop apleix 30 anys de serveis d'assessorament i gestió a petites i mitjanes empreses, així com a empresaris individuals i persones físiques en els àmbits societari, jurídic, fiscal-comptable, laboral, immobiliari i estrangeria a Vilanova i La Geltrú. Formada per un equip de vuit persones, amb la col·laboració de professionals externs, aquest 2019 celebren el seu 30 aniversari. Per molts anys!

Més info: www.cegecop.com

PRESENTACIÓ DE LA COORDI: COMERÇ JUST I FINANCES ÈTIQUES

El dijous 7 de març es presenta a la seu d'Alternativa 3 (ctra. de Castellar, 526, Terrassa) La Coordi: Comerç Just i Finances Ètiques. Es tracta d'una nova Coordinadora formada per entitats catalanes del tercer sector i de l'economia social i solidària, que promou la justícia social, el comerç just i el finançament ètic i solidari. Està formada per SETEM Catalunya, Oxfam Intermón, Alternativa 3, Fiare Catalunya, FETS-Finançament Ètic i Solidari i la XES (Xarxa d'Economia Solidària).

LaCoordi és l'evolució de la campanya Som Comerç Just i Banca Ètica que va néixer fa 20 anys sota el nom de la Festa del Comerç Just i que organitza cada any activitats per fomentar el comerç just al voltant del dia mundial, durant el mes de maig. Amb els anys, el projecte ha anat evolucionant incorporant el discurs de les finances ètiques i, més endavant, el de l'economia solidària. LaCoordi és una plataforma única a Catalunya que busca consolidar el moviment del comerç just, les finances ètiques i l'economia social i solidària des d'una perspectiva Nord/Sud per contribuir a la justícia social, la reducció de les desigualtats i el respecte pels drets humans, molt especialment els drets laborals i ambientals als països productors.

La coordinadora catalana compta amb el suport de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament i la Diputació de Barcelona.
 Més informació i programa: www.comercjustibancaetica.org

COMENÇA EL DEBAT: PER QUÈ ÉS NECESSÀRIA UNA LLEI D'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA?

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@cooperativesCAT

Com bé sabeu, des de l'Associació Economia Social Catalunya s'ha impulsat un procés de promoció i reconeixement de l'economia social al nostre país i, per això, s'ha iniciat un procés per establir, col·lectivament, les bases de la futura llei d'economia social i solidària a Catalunya.

La importància de disposar d'un marc normatiu específic ve determinada per diversos aspectes que indueixen a cobrir unes necessitats: el desenvolupament de l'economia social ha estat motivat per la concurrència estratègica dels diversos actors que la conformen i per l'impuls de polítiques que la reconeixen com un actor socioeconòmic de valor. Si bé el setembre de 2013, el Parlament de Catalunya va instar al Govern a elaborar una llei d'economia social i solidària amb participació dels agents, també va manifestar la voluntat de treballar per una transició del model econòmic català, des del model actual cap a una economia més plural i sostenible.

Així doncs, una llei d'economia social i solidària, a més d'establir els elements que ens caracteritzen i defineixen, pot ajudar a donar més visibilitat del que som i del que representem: el que suposem en termes d'ocupació i de qualitat, el que representem en termes socials i també en termes econòmics; però a més, hi ha més vessants qualitatives com ara els models de gestió que impulsem i que esdevenen un element d'educació en la participació, la qual genera influència positiva en la societat i contribueix que aquesta desenvolupi un gradient democràtic més gran.

Igualment, una llei d'economia social i solidària ens pot ajudar a aconseguir els nivells de participació institucional que ha de donar resposta a aquest canvi en el model econòmic català encomanat pel Parlament. A més, ha de permetre millorar el

posicionament de l'economia social en la normativa que regula l'activitat dels actors i el seu àmbit de funcionament. Així mateix, en conseqüència, pot ser un element facilitador per augmentar l'activitat econòmica, l'impacte en l'ocupació i en la producció i comercialització de béns i serveis, així com la confluència de tots aquests aspectes en relació amb els col·lectius més vulnerables, i també ens pot permetre avançar en la contractació pública responsable. De manera paral·lela, una llei d'economia social i solidària pot contribuir a l'augment de les dotacions pressupostàries per donar suport a l'ocupació i l'emprenedoria col·lectiva, a potenciar els instruments financers per promoure el canvi de model econòmic i per difondre el model de l'economia social.

Tot plegat pot contribuir a promoure una societat amb una economia plural en què es reconeixin i es posin en valor els diferents models empresarials existents i on convisquin les empreses i entitats de l'economia social guiades per l'interès col·lectiu, les empreses mercantils guiades per l'afany de lucre i un sector públic al servei de l'interès general.

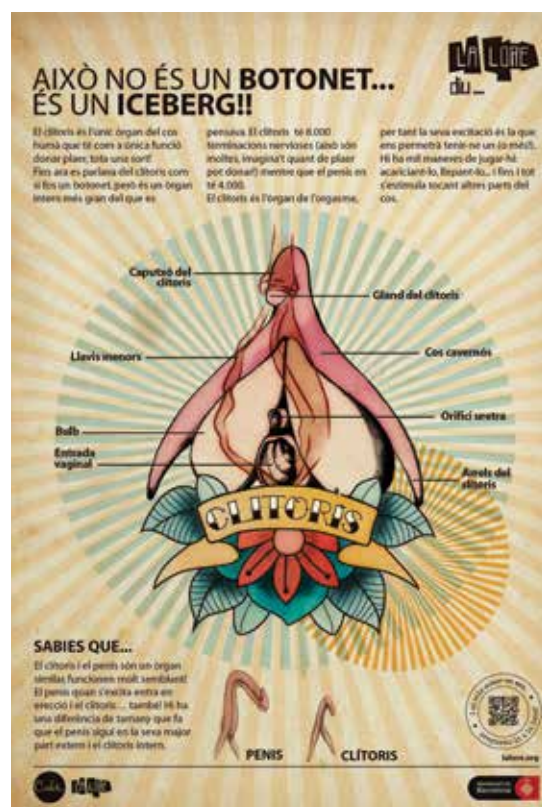
Convé subratllar que una societat amb pluralitat econòmica té més qualitat democràtica i s'hi estenen i reforcen, amb més facilitat, els valors de llibertat, igualtat i fraternitat, tot sobre la base del reconeixement de la igualtat en drets i deures de la ciutadania, tant en l'esfera pública com en la gestió de les entitats, les organitzacions i les empreses. En definitiva, una societat solidària basada en la igualtat d'oportunitats, el suport als sectors socials més febles, l'equilibri entre el bé comú i el bé particular, així com el desenvolupament d'una economia orientada a proveir de manera sostenible les bases materials necessàries pel desenvolupament personal, social i ambiental de l'ésser humà.

Candela,

Acció comunitària i feminista

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Nascuda a Sants, Candela, cooperativa d'acció comunitària i feminista és un resultat fantàstic més de l'ecosistema d'economia cooperativa i solidària juntament amb moviments socials que caracteritza històricament aquest barri barceloní. Neix el 2004, com a associació, treballant per l'erradicació de les violències masclistes, l'educació sexual i afectiva amb joves i professorat. Les impulsores eren gent que venia del moviment feminista i altres moviments socials.

Material per espais joves, centres educatius, elaborat de Candela, cooperativa d'acció comunitària i feminista.

Amb el pas dels anys s'amplia el públic objectiu i comencen a treballar amb infants, famílies i professionals diversos, o sigui, tècniques de joventut, serveis socials, professionals de la salut, educació en el lleure i altres. Alhora iniciaren l'elaboració i edició de materials, guies pedagògiques, maletes amb eines escrites per ser replicades.

Posteriorment, a partir d'aquesta experiència, també començaren a dur a terme assessoraments. Un altre gran eix de treball és l'acompanyament d'entitats, educatives i del tercer sector en general que volen incorporar una mirada feminista al seu treball intern, tant pel que fa a l'equip com a l'àmbit polític i cultural de l'entitat.

L'últim, en el temps, és l'atenció, informació i assessorament directe a persones LGTBI, famílies i professionals, i la gestió directa d'alguns SAI (servei d'atenció integral), un servei públic creat arran de la llei contra l'homofòbia de 2014 que els municipis estan obligats a implementar per atendre els casos de discriminació LGTBIfòbica. Gestionen, per exem-

ple, el de Sabadell i han supervisat l'equip del de Terrassa. «Tot és molt orgànic –explica l'Eduarne Jiménez, sociòloga i membre de Candela des de 2008–, des dels joves, en un primer moment, l'horitzó s'amplia progressivament».

Lògicament, també s'han multiplicat perspectives pel que fa als continguts. Per exemple, l'LGTBI-fòbia, que «des de l'inici era un dels eixos, però que, socialment, s'ha anat visualitzant com un problema», matisa l'Eduarne. Una altra línia de treball és la coeducació, «que nosaltres creiem millor dir educació feminista». Després, tot el que fa a la interculturalitat, ja que «no es pot treballar el tema de les violències de gènere si no tenim una mirada una mica completa de la diversitat cultural». Darrerament, guanya espai l'enfocament de la interseccionalitat (l'estudi de les identitats socials encavalcades o creuades, així com el resultat d'això en formes concretes d'opressió i discriminació).

El projecte va ser impulsat per dues persones, una d'elles l'antro-

pòloga i terapeuta gestàltica Sara Barrientos, que encara hi treballa. Els primers anys van anar provant i apamant el terreny, encara sense una estructura sòlida i amb un equip fluctuant de sis persones. L'any 2010 marcà un punt d'inflexió pel que fa a la definició del projecte, clarament com a professional, i amb un equip estable de cinc persones amb experiències diverses. Acompanyaven la Sara en aquest trànsit l'Eduarne Jiménez, la Miriam Aleman, la Griselda Vilaplana i en Xavier Cela.

L'equip ha seguit creixent amb l'entrada de la Sílvia Merino, el 2011, i la Marta Sales, el 2012, així com diverses col·laboradores més. «Transformar-nos en cooperativa ha trigat uns anys, però la idea era compartida, volíem que Candela fos un projecte laboral, i que el funcionament fos assembleari», declara l'Eduarne, que també és directora de lleure.

El pas de legalitzar la forma jurídica de cooperativa el van fer el juliol de 2017. «Per nosaltres no és una data massa important, perquè de fet ja ho érem». D'altra banda, afegeix,

«no coneixíem gaire l'àmbit de les cooperatives i ara encara ens estem situant». En tot cas, nasqué amb 6 sòcies i després se n'afegí una setena.

A part de les 7 sòcies, la Tània Seoane és la responsable de gestió i administració i la Laia Sanz és la tècnica de comunicació, de moment assalariades. A més, hi ha un grup d'unes vuit educadores que treballen per projectes. «La idea és consolidar aquests espais de treball, però de moment no és possible –justifica–, la perspectiva és fer contractes segurs i tendir a la incorporació de les treballadores com a sòcies».

La demanda creixent d'intervenció en els àmbits que treballa Candela els ha permès anar treballant i créixer. «Les violències masclistes i l'LGTBfòbia cada cop més es consideren un problema social que cal abordar educant –diu l'Eduarne–, entitats com la nostra complementen la feina que es fa des dels centres a partir de tallers participatius puntuals, però sempre diem que tant de bo desapareguéssim i aquests temes entressin dintre del currículum

Part de l'equip de Candela, cooperativa d'acció comunitària i feminista. Eduarne Jiménez, Sílvia Merino, Marta Sales i Xavier Cela.

oficial de les escoles, però mentrestant...». Candela, de fet, és una més de les nombroses cooperatives que intervenen en aquest àmbit aparegudes en els darrers anys, com ara Fil a l'agulla, Coeducació, Cúrcuma o l'Esberla.

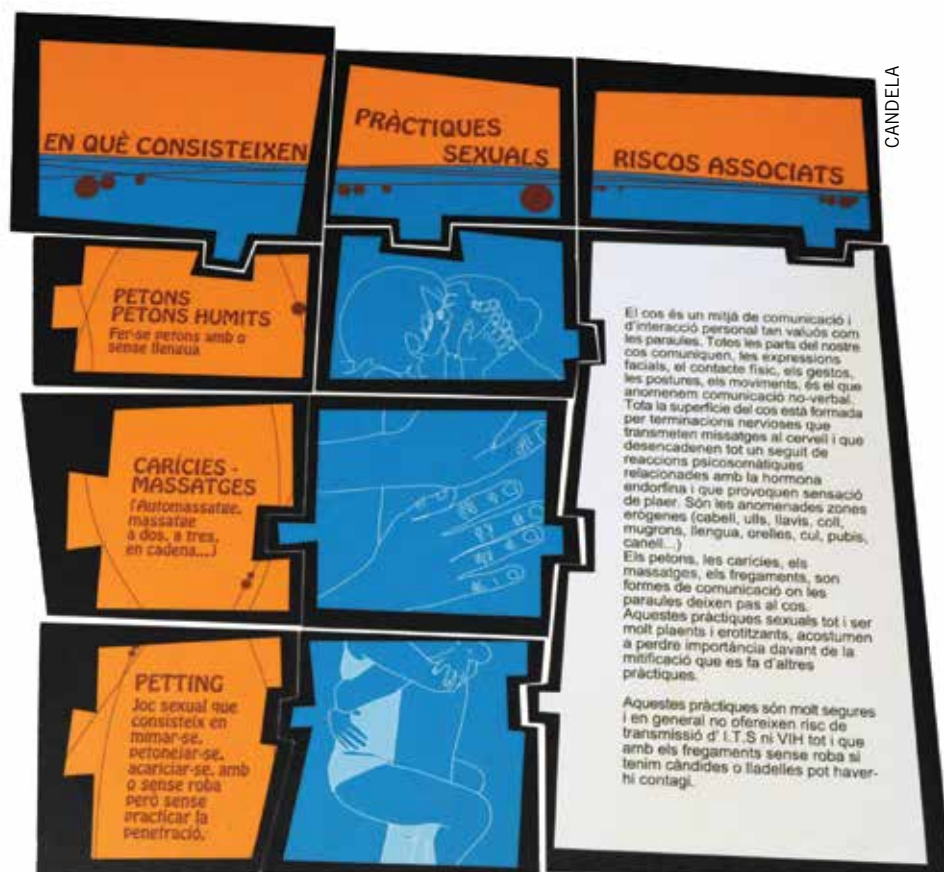
Un altre factor fonamental pel canvi del 2011, com a cooperativa, va ser participar en un projecte europeu que els proporcionà ingressos i feina per un temps. El projecte, subratlla l'Eduarne, «va ser un abans i un després per nosaltres, aquí començaria la formalització de l'estructura laboral, part essencial del projecte empresarial». Coincidia, al temps, amb la consolidació de la

“

Una línia de treball és la coeducació, «que nosaltres creiem millor dir educació feminista»

“

**Fan atenció,
informació i
assessorament
directe a
persones LGTBI,
famílies i
professionals, i
gestió directa
d'alguns serveis
d'atenció integral**

feina feta fins llavors, «que ens havia convertit en un referent de treball amb joves, i el projecte ens va permetre sistematitzar un munt de continguts i metodologies de treball amb grups».

En els darrers anys, els ingressos provenen en un 15%-20% de subvencions per a projectes d'intervenció, amb administracions públiques, i la resta de venda directa de serveis també a l'administració pública, perquè amb el sector privat tenen molt poc treball.

Les àrees d'intervenció són: primer, la comunitat educativa, amb tallers i materials per a infants, joves, professionals i famílies; segon, la formació i l'assessorament de professionals i entitats de l'àmbit social; i tercer, l'atenció de joves i persones LGTBI, així com la supervisió dels processos d'acompanyament. També el disseny de plans i programes de prevenció. Per fi, l'àrea de gestió interna, reproductiva i de sosteniment. I com a departament transversal el de comunicació.

Totes les membres provenen individualment de moviments femi-

nistes i altres. La cooperativa, llavors, té una marca molt clara, «és la nostra manera d'entendre i transitar aquest món», emfatitza l'Eduarne en afegir que estan vinculades a les xarxes feministes.

Com a cooperativa, estan començant a entendre aquest nou espai, acaben d'entrar a la XES, estan al Pam a Pam i a punt d'entrar a la Federació. Van participar, abans, en una xarxa dita La Gronxadora, formada a partir del 2014 per petites entitats similars que, com s'ha dit abans, començaven a treballar en aquest àmbit. Es trobaven de vegades «abocades a unes lògiques competitives amb les quals que no ens sentíem còmodes, i valoràvem que sovint l'Administració no ens tractava massa bé». La xarxa nasqué per vetllar d'alguna manera pels interessos comuns, per intercanviar experiències i teixir lògiques col·laboratives.

La situació i perspectives com a cooperativa són bones. Des del 2010 han crescut i s'han consolidat. L'any 2018 el tanquen amb uns 260.000 euros de facturació, el que

**Material
dels tallers
de Candela,
cooperativa
d'acció
comunitària i
feminista.**

els permetrà millores laborals i pujada de sou (el referent és el conveni del sector). D'altra banda, els permet tenir una flexibilitat horària i d'adopció de jornades a la carta gran, que permet combinar treball i vida personal, però planteja dubtes sobre el nivell de compromís i/o dedicació a l'entitat. Tot plegat, un món per descobrir encara.

Formació interna de l'equip de Candela, cooperativa d'acció comunitària i feminista.

Carme Herranz porta més de vint anys vinculada al món del cooperativisme a través de la seva feina al Col·lectiu Ronda. És advocada i feminista i actualment és la presidenta de la cooperativa, en la qual treballa des de fa 24 anys. Fa un parell d'anys que va entrar a formar part del patronat de la Fundació Roca i Galès.

Carme Herranz

Montse Pallarés
@montpallares

Un personatge històric que voldries conèixer: m'agrada més el format col·lectiu: les dones de la Revolució Francesa.

Una lectura imprescindible: la major part de l'obra de José Saramago; és l'únic autor pel qual he fet cua perquè em signi un llibre (el 2004).

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: @RodoredaMerce, és molt inspirador.

No podries viure sense: riure

Encara tens pendent: deixar de dubtar

El cooperativisme és: una molt bona forma de no permetre que s'imposin les lògiques capitalistes.

«Pel que fa als drets fonamentals, les modificacions del Codi penal han estat regressives»

M.P.

66

«Encara hi ha un cert perfil a la magistratura a qui no agraden les normes que s'han fet per protegir les dones»

Carme Herranz forma part del patronat de la Fundació Roca Galès des de fa dos anys.

Quin és l'origen de la teva trajectòria com a advocada i com advocada al Col·lectiu Ronda?

Són dues trajectòries que s'encavalquen, perquè sempre he treballat al Col·lectiu Ronda. Estava fent encara cinquè de Dret quan un company em va dir que al Col·lectiu estaven buscant un estudiant per ajudar en diferents tasques. Jo aleshores veia a prop el final de la carrera, tenia 22 anys i estava amoïnada per la feina, perquè no tenia contactes ni referències. Vaig fer l'entrevista i va anar bé. Va ser una entrevista molt curiosa, i em va sorprendre molt perquè em van preguntar directament per les meves opcions polítiques i per la meua visió del capitalisme. Tot i que tractant-se d'una entitat com el Col·lectiu Ronda, les preguntes eren pertinents. Va ser així que vaig entrar a treballar-hi, primer com a estudiant i, quan vaig acabar la carrera, em van contractar amb categoria d'advocada. En aquests anys he après molt de tota la gent del Col·lectiu i no estic parlant només de la part jurídica, sinó també de la manera de treballar i del vincle que s'estableix amb les persones clients, quin és el perfil de client per al qual treballem, quin és l'acompanyament que es fa i què ens agrada donar.

En aquell moment, què representava per a una dona entrar a treballar al Col·lectiu, quina era la situació?

Al despatx ja n'hi havia, d'advocades, no era una cosa estranya. I hi havia advocades més grans que jo que em van ensenyar moltes coses. Els primers anys vaig treballar molt amb l'Angelina Hurios. Ella era feminista, i tenia un paper molt important en la Federació Internacional de Dones de Carreres i havia contribuït a la creació de la Comissió de Dones del Col·legi (que n'és l'òrgan feminista).

En aquest sentit, la perspectiva de gènere l'has tingut sempre clara.

Sí, com a sensibilitat meua prèvia, i llavors la vaig poder projectar amb l'Angelina des del minut zero. Treballar-hi braç a braç era un aprenentatge continu.

La cooperativa ha canviat des que vas entrar. Com definiries aquests canvis?

En els primers anys de feina encara no era sòcia de la cooperativa, per tant, la visió que en tenia era una mica una mirada des de la distància. Veus com s'organitzen i com treballen. Aleshores, fa més de vint anys, feien assemble-

es cada dimecres i totes les decisions que s'havien de prendre es prenen en comú, debatent en aquelles assemblees. Aquesta és la perspectiva cooperativista que vaig entendre des del principi. Pel que fa als canvis, Col·lectiu Ronda ha evolucionat, ha crescut, però aquest creixement l'hem viscut a poc a poc i de manera col·lectiva. Periòdicament hi ha una reformulació del funcionament de la cooperativa pel que fa a l'organització, tant pel que fa a la feina en concret com pel que fa a la gestió. Hem anat retocant el model, però són retocs no essencials, perquè la cooperativa és assembleària i de base democràtica.

En aquests 24 anys, quina seria una de les feines que més destacaries?

En comptes de destacar una feina en concret, el que m'agradaria destacar és un tipus de feina. M'agraden les feines en què el contrari és especialment poderós i el nostre client és especialment vulnerable. I si a això hi sumem la importància que el nostre client o grup de clients dona a aquest tema, per exemple, quan hi ha assumptes en un conflicte laboral en els quals s'acaba generant un tema penal, són casos especialment motivadors.

En els darrers anys d'exercici de l'advocacia, heu notat molts canvis, una involució cap a la dreta, independentment de les lleis o gràcies a elles?

Les lleis han canviat i hi ha hagut retrocessos i els companys i companyes que porten laboral ho han notat molt. El dret laboral, els drets comunitaris, els drets fonamentals, s'ha de fer un esforç potser no més gran del que es feia abans, però sí diferent.

En aquest sentit creus que hi ha hagut una regressió pel que fa a les lleis? Anem cap enrere?

En l'àmbit laboral la regressió és molt clara. En altres àmbits, jo aniria més enllà del tema de les lleis, les lleis són una cosa que es crea, que es construeix, la seva elaboració ha de ser un procés calmat –i sovint ho és–. En el cas, per exemple, de la violència masclista, la llei ha trigat a arribar, però un cop feta és una llei que sobre el paper és bona i que té un criteri protector. Quan hi ha voluntat, la llei pot ser molt adient, es pot adaptar a les necessitats del moment que es viu, ser pertinent i protegir els col·lectius vulnerables. Però també pot ser el contrari, com és el cas de la Llei mordassa. La Llei mordassa va ser un pas enrere horrible i també les modificacions del Codi penal que han tingut lloc en els darrers anys. Pel que fa als drets fonamentals, les modificacions del Codi penal han estat regressives. I a això encara s'hi ha d'afegir com s'interpreten i com s'apliquen.

Per exemple?

Un exemple molt clar són els delictes d'odi. En un primer moment, podem pensar que els delictes d'odi estableixen un pas social endavant per protegir els col·lectius vulnerables. I en aquest sentit, això està molt bé. Aquesta seria una bona interpretació. Però quan col·lectius que no són en realitat vulnerables intenten utilitzar-lo en benefici propi, s'està fent una mala aplicació de l'article. L'article està fet per protegir col·lectius vulnerables, no per protegir la guàrdia civil, per exemple, que no és un col·lectiu vulnerable. Així et pots trobar que una cosa que havia de ser bona, si no s'és molt estricta en la seva aplicació, pot esdevenir una eina que s'usi per coses per a les quals no estava concebuda.

“El jutge en el cas de Juana Rivas la jutja moralment, més enllà del tema jurídic”

Tu formes part de la cooperativa com a sòcia des de fa quasi una vintena d'anys i vius el cooperativisme des de fa molt de temps. Com arribes al patronat de la Fundació Roca i Galès?

Ens coneixíem mútuament, el Col·lectiu Ronda coneix la Fundació. I jo, personalment, també coneixia el seu president, el Xavi Palos. Fa un temps em van proposar entrar a formar part del patronat. Havien adoptat també una política activa per fer que hi participessin més dones –quan jo entro al patronat només n'hi havia una i jo mateixa–. Em va semblar interessant, em va semblar que podria aportar coses i que també podria aprendre'n d'altres. Ara hi ha la idea de facilitar i de, fins i tot, privilegiar la presència de dones en actes i xerrades que duu a terme la Fundació. Això és necessari. La discriminació positiva s'ha de continuar defensant, tot i que hi ha gent que la rebutja, fins que això reverteixi i es canviï la mentalitat. Per això valoro molt positivament el gir feminista de la Roca i Galès, perquè això ens importa a totes, i ens importa com a societat.

Hi ha més consciència feminista en general?

Sí, podem dir que sí. I també s'han fet lleis d'acord amb això. Però quan una dona arriba a la comissaria i després al jutjat per fer una denúncia la reacció continua essent lamentable en algunes ocasions. Sobre el paper, la llei ofereix

una protecció a les víctimes, però en la realitat moltes vegades aquesta protecció no hi és. Un cas paradigmàtic de la situació actual són les sentències de l'any passat: el cas de la Manada i de Juana Rivas. L'auge de Vox també és simptomàtic. Vull cridar l'atenció sobre el fet que el cap de llista de Vox a Andalusia és un jutge, el famós «juez Serrano». Això posa de manifest que encara hi ha un cert perfil a la magistratura a qui no li agraden les normes que s'han fet per protegir les dones. I les sentències de les quals he parlat són un reflex que, efectivament, encara que les lleis estiguin fetes per poder protegir les dones, sovint ens trobem amb aplicacions que fan tot el contrari. En el cas de la Manada és molt clar. I també és molt greu el cas de Juana Rivas. En aquest hi ha unes afirmacions del jutge en les quals està atorgant a la dona condició de monstre. La jutja moralment, més enllà del tema jurídic, per decisions que ella ha pres com a dona i com a mare, construeix una imatge de dona perversa i dolenta a la qual pot trepitjar segons la seva pròpia visió esbiaixada de la realitat.

I això per què creus que passa?

És clar que els moviments feministes volen acabar amb els privilegis dels homes, i és clar que són un perill per qui vol mantenir al màxim el seu privilegi, col·lectivament. Que les dones puguem avançar vol dir que un col·lectiu d'homes que ara són privilegiats potser aniran perdent privilegis. I no volen perdre'ls.

Això pot passar perquè la judicatura continua sent una estructura patriarcal i masclista?

Això en part, i precisament per això, sovint no han rebut formació adient. Per dur a terme aquesta feina s'ha de tenir la preparació psicològica adequada, eines per poder atendre les persones i també calen recursos materials. El sistema judicial espanyol, en general, necessitaria molts diners. Malgrat el mal funcionament dels jutjats i alguns jutges masclistes, també s'ha de fer un reconeixement dels jutges i fiscals que són conscients de la seva funció social i pública i que substitueixen amb el seu esforç personal tot el que manca per altres bandes.

LES CURES AL CENTRE:

DE LA TEORIA A LA REALITAT

Carla Liébana
@carlaliebana

La inquietud sobre com posar les cures al centre fa temps que és present a les organitzacions de l'economia social i solidària (ESS), però no sempre és fàcil posar-ho en pràctica. Per això, presentem pràctiques dutes a terme per diverses iniciatives que demostren que no només és possible, sinó que ja és una realitat al nostre país

Arqbaq.

Si intentar posar la persona al centre no sempre és fàcil en els nostres projectes, tot i ser un dels pilars de l'economia solidària, l'aposta per les economies feministes i la revaloració de les tasques reproductives sovint és un repte que genera encara més neguits. En els darrers anys, nombroses organitzacions s'han format en la matèria de la mà de diverses cooperatives especialitzades i certes idees clau són presents en els nostres discursos i desitjos però... aquestes idees arriben a materialitzar-se en la nostra quotidianitat?

En alguns casos, la resposta és un sí molt clar. Algunes cooperatives han fet el pas de la reflexió a l'acció i han posat en marxa tot un seguit de mesures que poden ser un exemple a seguir per a moltes altres, fent balanç de les dificultats que s'han trobat en el camí per aplicar-les i amb les millores potencials que les que agafin el relleu poden aportar-hi.

CONÈIXER, COMPARTIR, COMPRENDRE

El ritme de treball a moltes les organitzacions de l'ESS acostuma a ser molt intens i això fàcilment ens pot dur a prioritzar objectius i resultats per sobre de les relacions humanes. No obstant això, cal tenir molt present que els conflictes humans entre sòcies són un dels motius més habituals de tancament d'un projecte col·lectiu com és una cooperativa. A *La gestió de conflictes a les cooperatives*, guia editada per la Federació de Cooperatives de Treball, se'ns recorda que els conflictes són presents «a totes les organitzacions (siguin cooperatives o no) i són fruit de les relacions interpersonals», però que el que és –ho ha de ser– característic del cooperativisme és la forma i voluntat de tractar-los. Així diu: «La no atenció als processos conflictius té conseqüències serioses en la salut i el benestar de les persones i dels equips; fins i tot, a vegades, poden suposar trencaments, separacions i processos molt dolorosos».

LaDirecta.

Abans de gestionar un conflicte, però, cal tenir en compte que les cures tenen un paper important a l'hora de prevenir-lo. Una organització que fomenta els vincles entre les persones membres i els valors de la confiança o l'empatia, té més punts per reduir la tensió d'alguns conflictes i, sobretot, més punts per fer-ne una gestió reeixida. I això, com es fa? A vegades és tan fàcil com facilitar que algunes pràctiques quotidianes es facin en col·lectiu, com ara dinar plegades o, seguint el model de la cooperativa d'arquitectes **Arqbaq**, organitzar torns perquè cada dia cuini un equip diferent per a tota la resta. Aquest tipus de temps compartit genera complicitats i un ambient diferent al purament laboral. Altres cooperatives, com ara **LaDirecta**, organitzen sortides fora de l'àmbit laboral per fer activitats lúdiques o tancades de cap de setmana que, tot i que contempen espais de treball, combinen espais d'esbarjo i coneixença.

En alguns casos, també és interessant aprofundir-hi una mica més i tenir en compte l'esfera de les emocions: això és el que les companyes de SETEM aborden amb les anomenades «rondes emocionals» abans de començar una reunió quan s'ha detectat un clima una mica tens (per estrès, per qüestions personals, etc.). Aquesta ronda d'expressió de cadascuna de les participants col·loca la resta amb un xip d'empatia que, en començar la reunió, facilita l'entesa, així com la manera com s'expressen o es reben algunes aportacions. «Més esporàdicament, també hem experimentat la programació d'assemblees emocionals fora de l'oficina (no anem gaire lluny, ens reunim en una cafeteria per esmorzar, per exemple) i així dediquem més temps i cura aquest tipus d'espais. Cal dir que més d'una vegada les hem anul·lat per prioritzar algun pic de feina productiva...és allò que *l'urgent es menja l'important*, un clàssic», explica l'Ariadna Pagès, membre de l'organització.

CURES DINS I FORA

Aquestes cures, com ens expliquen les companyes de La Caníbal, no han de ser pas només entre sòcies: aquesta llibreria és concebuda en la seva totalitat com espai de cura, tant en l'àmbit intern com cap al barri. Per això, prioritzen la conciliació de la vida personal i laboral de les treballadores, però, a més, tenen una cuina comunitària, un espai de criança i un sofà a disposició

de qualsevol veïna que vulgui venir a xerrar una estona amb elles. Així, la llibreria es converteix no en un aparador de volums, sinó en un espai obert al públic, d'acollida i d'escolta activa amb les persones del barri.

Aquesta mirada més externa també la tenen les companyes del Col·lectiu Punt 6, un grup de sociòlogues, urbanistes i arquitectes que treballa per aplicar la mirada feminista a l'espai, tant privat com públic, «perquè l'espai condiciona com desenvolupem la nostra vida», diu la Roser Casanovas. Així, ofereixen serveis d'assessorament on desenvolupen processos participatius que facilitin que tant l'entorn quotidià com l'espai públic responguin a

La Caníbal.

la mobilitat de les cures, que està «majoritàriament feminitzada i és diferent de la mobilitat productiva, més masculinitzada, que consisteix en el desplaçament de la llar a la feina», explica la Roser. En l'àmbit intern, també treballen per visibilitzar les tasques reproductives i faciliten la conciliació. Finalment, exploren com incorporar la mirada feminista en la intercooperació, relacionant-se amb altres entitats i projectes des dels vincles i les cures.

En aquesta línia, trobem la feina de La Paleta, una cooperativa de treballadores de la construcció formada majoritàriament per dones que, a banda de feminitzar un sector altament format per homes, intenten introduir les cures on i quan treballen (conscients que envaeixen un espai privat, per exemple, acorden horaris amb les famílies, pacten per quin lloc començar la reforma per impactar el menys possible, etc.).

VALORAR L'INVISIBLE

A banda d'apostar pels espais distesos, a vegades les cures necessiten mesures més formals. Un exemple són l'ampliació dels permisos de maternitat i paternitat més enllà del que estableix la legislació, la cobertura de les baixes per malaltia fins al 100 %, el foment de la formació subvencionada, la flexibilitat horària o el teletreball, especialment per facilitar la cura de persones a càrrec (no només menors!). A la cooperativa de serveis tecnològics Col·lectic tenen moltes d'aquestes mesures implementades. L'Anna Ingés, de l'equip de coordinació, ens explica: «Vam fer un decàleg

LaCol.

per ser-ne conscients ja que algunes d'aquestes mesures havien esdevinguts drets adquirits i no tothom n'era conscient que això era una millora social del qual no gaudien altres persones en altres àmbits». Van obrir la porta a facilitar adaptacions d'horari i espai (teletreball) on els convenis només preveuen reduccions de sous i horaris, tenint en compte que la criança o altres cures de familiars no són precisament el moment més adequat per reduir salari.

I per valorar totes aquelles tasques que *tendeixen a ser invisibles* en el marc de la mateixa organització, una molt bona pràctica és la que impulsa LaCol. Perquè una organització funcioni, hi ha algunes tasques que s'han fer al marge de la feina productiva i que sovint no tenen gaire reconeixement: per aquest motiu, les arquitectes de **LaCol** registren les hores que dediquen a la feina de la cooperativa distingint si són tasques productives o reproductives i comunitàries, que inclouen des de la preparació de la dinamització d'una reunió a l'enxarxament amb altres entitats del barri.

CRIANÇA COMPARTIDA A L'OFICINA

Les companyes de **Coop57**, que compten amb una comissió feminista des de 2012, a banda d'algunes de les mesures esmentades anteriorment, van decidir fer una aposta més transformadora: la cura cooperativa d'un nadó d'un sis mesos. Una de les treballadores va plantejar la possibilitat de portar la seva filla a l'ofici-

Coop57.

na quan va arribar el moment de reincorporar-se a la feina i les seves companyes van acceptar la corresponsabilitat de tenir-ne cura entre totes, amb un exercici directe de qüestionament de la dicotomia entre producció i reproducció. Aquesta pràctica, per innovadora, va anar passant per tot un seguit de passes assaig i error, en relació amb l'espai del local destinat especialment a la criatura, el temps de dedicació de cadascuna de les treballadores, etc. En un moment determinat, quan la criatura es va fer més gran i buscava més interacció, es va contractar una persona per tenir-ne cura algunes hores i finalment va fer el pas a la llar. Sense dubte, poder gaudir del primer any de vida d'una criatura tant de prop sense renunciar a la vida laboral i amb el suport de les companyes de feina és una pràctica ben trencadora.

PER ON COMENÇAR?

Com hem dit al començament de l'article, abans de posar res en pràctica cal tenir el neguit, que bé pot venir donat per inquietuds personals o col·lectives, per una formació, per la proposta d'una companya, etc. Neixi com neixi la necessitat de treballar el tema, pot ser molt útil tenir en compte els referents: pràctiques concretes d'altres entitats amb qui podem contactar, espais d'aprenentatge col·lectiu, entitats especialitzades, etc.

És important el compromís de tot el col·lectiu perquè les cures i el feminisme siguin una pràctica transversal en tot el que fem. Quant a les mesures formals, l'Anna Inglés, de Colectic, explica: «Les decisions i inclusions d'aquestes mesures i com es configuren són una decisió de totes les sòcies, es preparen, treballen i consensuen en les assemblees, on s'acaben d'ajustar els criteris, per finalment d'incorporar-les al reglament de règim intern que ens regeix com a sòcies i treballadores».

Dotar-se d'una comissió de cures o economies feministes pot ser una bona eina per no deixar la inquietud en un pla teòric: un grup de persones pot vetllar per aquestes qüestions en el dia a dia laboral, però sempre amb la complicitat de la resta. Alerta! Parlem de comissions mixtes, ja que és imprescindible que tot el col·lectiu tingui aquesta inquietud feminista, que no només sigui cosa de dones. I si encara ens trobem en el procés de sensibilització del grup, es poden promoure petites accions com incloure una secció feminista al butlletí de l'entitat, proposar una càpsula formativa, potser en clau de joc, al final de cada reunió, etc.

En un àmbit més global, seguir la feina de les comissions d'economies feministes de la XES o de la Federació de Cooperatives (creada recentment), així com també de la comunitat Pam a Pam que treballa per divulgar bones pràctiques amb rutes, formacions, etc. també pot ser molt útil per avançar plegades, com a sector, cap a una economia on les persones i les cures siguin el centre. L'Anna Fernández, membre de Pam a Pam i de la comissió d'EcoFem de la XES, ens recorda que hi ha moltes mesures que estan per inventar. Conclou: «Tenir referents pot ser molt útil, però en realitat el que cal és anar donant resposta a les necessitats que es detecten i cada organització pot trobar la seva manera de fer-ho. Totes ens podem convertir en referents escoltant les demandes de les nostres companyes i trobant maneres de donar-hi solució».

PRIMER PREMI MILLOR TFG

La donació d'aliments a entitats amb fins socials i el seu paper en la lluita contra el malbaratament alimentari

Voluntaris del Banc dels Aliments de Barcelona.

Aquest treball és en col·laboració amb un projecte de l'àrea de Dret Administratiu de la Universitat de Lleida, la web del qual és <https://derecho-administrativo09.webnode.es/actividades/>, i sorgeix perquè no existeix cap regulació per a la reducció del malbaratament alimentari i per facilitar la donació d'aliments.

El malbaratament alimentari té un impacte ambiental, social i econòmic evident, tenint en compte que al voltant d'una **tercera part** dels aliments produïts al món per al consum humà **es perd o es malgasta**. Amb això s'aconseguiria alimentar tota la població que passa fam al món. A Catalunya suposa 35 quilos de menjar en bon estat per persona cada any. Davant la manca d'una normativa en vigor en l'ordenament jurídic, el parlament català va fer una proposició de llei anomenada «Proposició de llei de reducció del malbaratament alimentari».

Cal destacar que el treball es basa en la metodologia APS, que és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte. La metodologia APS busca formar els estudiants i investigar sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo. Mitjançant aquesta metodologia, com a alumne he buscat involucrar-me en la millora d'un context social, la lluita contra el malbaratament alimentari. L'entitat amb la qual ha col·laborat és el Banc d'Aliments de Lleida.

Els objectius d'aquest treball han estat fer una anàlisi de la donació d'aliments a entitats amb fins socials i el seu paper en la lluita contra el malbaratament alimentari. Donar a conèixer la gravetat del problema. Ajudar el Banc d'Aliments en la interpretació i l'anàlisi de la proposició de llei catalana. I finalment guiar el legislador català en la futura llei veient així les fortaleses, debilitats i buits legals de la proposició de llei catalana.

Malbaratament alimentari en un abocador.

Cos del treball

Abans d'entrar en profunditat en el cos treball, cal distingir entre els conceptes de «malbaratament» i «pèrdua alimentària». El desaprofitament d'aliments és reconegut com una part diferent de les pèrdues d'aliments, ja que els motius que el produeixen són diferents dels que originen les pèrdues d'aliments.

Segons la FAO, les pèrdues d'aliments es defineixen com «la reducció d'aliments en quantitat i qualitat», és a dir, la disminució de la massa d'aliments comestibles a la part de la cadena de subministrament que condueix específicament als aliments comestibles per al consum humà. Tenen lloc en les etapes de producció, postcollita i processament de la cadena de subministrament d'aliments. Es tracta, doncs, d'un concepte ampli.

La part de les pèrdues d'aliments anomenada «malbaratament d'aliments» es refereix al rebuig o ús alternatiu (no alimentari) d'aliments segurs i nutritius per al consum humà al llarg de tota la cadena de subministrament alimentari, des de la producció primària fins al consumidor final. El concepte de «malbaratament» és, doncs, més restringit.

El desaprofitament d'aliments no només representa mundialment un desavantatge per alimentar una població que contínuament va en augment, sinó que, amb l'actual crisi econòmica, en què la societat passa moments difícils i pel fet que s'ha incrementat el nombre de persones en situació de vulnerabilitat social, la reducció d'aquest malbaratament alimentari seria un gran pas significatiu per combatre la fam i millorar el nivell de nutrició de les poblacions més desfavorides. No solament és un problema ètic-nutricional que suposa que una quantitat considerable d'aliments en bon estat es desaprofiti cada dia, sinó que també influeix en el medi ambient, ja que els recursos naturals del planeta són finits, tant els recursos hídrics, marins i la terra.

Donació d'aliments i entitats socials

La donació d'aliments és la liberalitat d'algú que transmet gratuïtament aliments que li pertanyen, a favor d'una altra persona que els accepta. És un mecanisme que s'utilitza per reduir el malbaratament alimentari i la pobresa alimentària.

A través de la donació d'aliments, tant la societat com el donant obtenen beneficis econòmics, socials i ambientals. Beneficis econòmics per als donants com, per exemple, evitar les minves d'aliments, reduir el mobiliari i l'espai dedicat a l'emmagatzematge; a més, s'abarateix la gestió de les deixalles i augmenta la vida dels abocadors. Pel que fa als beneficis socials per a la societat, es redueix la pobresa de les persones i es reforça el teixit d'ajuda de proximitat. Per al donant, millora la imatge de l'empresa, donant-li una imatge de responsabilitat social corporativa, millora l'ambient de treball i l'autoestima del personal, que augmenta el seu compromís. Finalment, i no menys important, millora el medi ambient, ja que redueix l'impacte ambiental de les empreses i redueix totes les emissions que es generen amb el tractament i la recollida de residus.

Podríem plantejar-nos si és més important prevenir o donar, si ha d'existir una jerarquia per donar prioritat a prevenir en les fases de producció o, per contra, a produir per després donar. El malbaratament alimentari està connectat amb els residus, com més desaprofitament més residus, ja no únicament residus alimentaris, sinó també d'envasos i embalatges. Per tant, si es regulen els residus previndrem el malbaratament i a la inversa.

Els bancs d'aliments tenen la funcionalitat de lluitar contra el malbaratament i la fam, els aliments rebuts procedeixen bàsicament de la sobreproducció. Hi preval la gratuïtat, ja que els aliments es reben i es distribueixen gratuïtament. A més de garantir una seguretat d'una distribució justa, la distribució dels aliments

es fa a través d'entitats benèfiques homologades, que per la seva relació directa amb les persones necessitades poden assegurar que els aliments arribin al seu destí final. Hi ha un elevat grau de coordinació i gestió gràcies a la participació de voluntaris. Podem dir que els bancs d'aliments duen a terme una funció logística.

Tots els bancs d'aliments tenen un objectiu comú, **lluitar contra la pobresa i l'exclusió social**.

Mecanismes utilitzats per afavorir la donació i reduir el malbaratament.

Existeixen diferents mecanismes que utilitzen els països per regular el malbaratament d'aliments i les entitats socials. Mentre que alguns països estableixen incentius fiscals, d'altres modifiquen el règim de responsabilitat del donant (lleis del bon samarità) i d'altres imposen obligacions i prohibicions.

França, el febrer de 2016, va promulgar la llei núm. 2016-138 sobre la lluita contra el malbaratament d'aliments, i es va convertir en el primer país del món a regular el malbaratament alimentari. A França, es requereix que els supermercats de més de 400 m2 realitzin un contracte amb una o més associacions per evitar que els aliments siguin malgastats. Aquest contracte ha de definir de manera precisa les modalitats segons les quals els productes alimentaris es donaran de manera gratuïta o enfrontar-se a una multa de 3.750 euros.

Itàlia el 2003 va elaborar la llei núm. 155/2003 "Disciplina della Distribuzione dei Prodotti alimentari a fini di solidarietà sociale", que disminuïa la responsabilitat dels donants, més coneguda com a llei del bon samarità. Aquesta llei protegeix les empreses de la responsabilitat quan donen a una entitat sense ànim de lucre, és a dir, les protegeix de responsabilitat civil i penal si el producte donat de bona fe posteriorment causa dany al destinatari. També l'agost de 2016, va aprovar la Llei 166/2016 de limitació de residus, l'ús conscient dels recursos i la sostenibilitat ambiental (coneguda com la llei Gadda), que incentivava els subjectes a reduir els residus.

Els Estats Units també tenen el seu paper important en la donació d'aliments, ja que va signar l'1 d'octubre de 1996, durant la legislatura de Bill Clinton, la coneguda com "Bill Emerson Good Samaritan Act", és una llei del bon samarità per promoure la donació i que disminueix la responsabilitat dels donants.

Espanya, que no té regulació específica de la donació, centra la seva estratègia a incentivar fiscalment els subjectes donants amb la llei de Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense fins lucratiu i dels incentius fiscals al mecenatge i la Llei 27/2014, de 27 de novembre, que introdueix modificacions que afecten el percentatge de deduccions aplicables i estimula la fidelització de les donacions realitzades.

A la Unió Europea encara no hi ha una legislació específica sobre el subministrament d'aliments de forma gratuïta i sobre

polítiques de reducció de residus, però hi ha estratègies per promoure els residus, la Resolució del 19 de gener de 2012, sobre com evitar el malbaratament alimentari, en la qual es busca una acció col·lectiva immediata per tal de reduir a la meitat el malbaratament alimentari el 2025. A més, hi ha una sèrie de reglaments pel que fa a la cessió d'aliments en seguretat alimentària Reg. CE 178/00, Reg. CE 852/04 i Reg. 853/04, els quals contenen normes generals i específiques sobre la gestió de les etapes de producció, processament i distribució dels productes alimentaris.

A Catalunya, el Parlament ha registrat una proposició de llei sobre la reducció del malbaratament alimentari. El capítol segon, article 12, afecta directament la donació d'aliments a entitats socials. Aquest article, que estableix un catàleg de drets i deures, és el que afecta les entitats d'acció social, és a dir, el banc d'aliments. Aquesta normativa, a més de regular la donació d'aliments a entitats socials, fa servir els diferents mecanismes com establir incentius fiscals, imposició d'obligacions i prohibicions i els seus respectius mecanismes de coerció, la sanció i finalment modificació del règim de responsabilitat del donant.

CONCLUSIONS

No és suficient la regulació actual en el territori espanyol, per això, el parlament català ha decidit crear aquesta proposició de llei.

Podem afirmar que la donació és un instrument de lluita tant per reduir la pobresa alimentària com per reduir la contaminació i els residus; per tant, s'ha de regular al més aviat possible. Les accions es poden dur a terme des de les institucions, però no s'ha d'oblidar que el comportament individual pot canviar el malbaratament d'aliments a la llar i conduir a canvis més amplis en l'entorn de producció d'aliments.

Les entitats socials sense ànim de lucre han augmentat, però la seva protecció i els seus mecanismes no són suficients per poder dur a terme la seva tasca. És important incentivar i fomentar la figura dels bancs d'aliments, ja que d'aquesta manera podran dur a terme una tasca més important.

Cal recordar que els bancs d'aliments no són l'únic mecanisme pel qual es busca l'aprofitament alimentari ni l'al·leujament de la pobresa. La presència d'alternatives és encoratjadora, i potser indicativa que un canvi en el sistema alimentari ha de venir.

SOSTENIBILITAT, ENE

COM CAPACITAR A LA CIUTADANIA CAP A UN CANVI DE MODEL ENERGÈTIC.

L'informe de perspectives de l'Agència Internacional de l'Energia (AIE) –World Energy Outlook 2012 (WEO 2012)– preveu que la demanda mundial d'energia creixi més d'un terç durant el període 2010- 2035. En aquest temps, les energies renovables representaran gairebé un terç de la producció total d'electricitat però els combustibles fòssils continuaran dominant el mix energètic global, avalats per subvencions que el 2011 van assolir un valor 393.000 M€, sis vegades més altes que els ajuts rebuts per les renovables.

Segons aquest i altres informes, –Facing the Hard Truths about Energy (Afrontem les dures veritats sobre l'energia), del National Petroleum Council (NPC)–, el món no s'està quedant sense recursos energètics, però l'augment continuat de la producció de petroli i gas natural a partir de fons convencionals, presenta cada vegada més riscos que suposen un seriós obstacle per assegurar les previsions de demanda a mitjà termini. Aquests riscos poden ser de naturalesa tècnica, de tipus geopolític, per l'escassetat de personal qualificat i per la ràpida disminució de l'EROI (*energy return on investment*) –la relació entre l'energia obtinguda mitjançant l'extracció de petroli i l'energia consumida per aquest mateix procés–, la qual cosa significa que cada nou barril de reserves afegit té un contingut energètic net inferior.

D'altra banda, en ser els gasos d'efecte hivernacle (GEH) un residu directe en la majoria de processos de combustió, les polítiques energètiques afecten directament la gestió d'aquest contaminants.

Aquest mateix informe preveu per aquest període, l'augment de les emissions fins a una concentració capaç d'incrementar la temperatura mitjana del planeta uns 3,6 graus.

En aquest sentit, malgrat que l'escalfament global és inequívoc, que molts dels canvis observats en les darreres dècades no tenen precedents en una escala temporal de desenes a milers d'anys i que la influència humana sobre el clima resulta clara –*Climate change 2013. The physical basis*. Del Grup de Treball 1 del Panel Intergovernamental sobre Canvi Climàtic–, els mitjans i responsables polítics redueixen la lluita contra al canvi climàtic a una reducció de les emissions que per si mateixa no serà suficient.

Això és deu al fet que el diòxid de carboni emès per l'activitat humana està relacionat amb el producte de quatre variables considerades a escala global (Identitat de Kaya): 1) la població, que segons les projeccions de les Nacions Unides continuarà creixent fins a un màxim de 9.500 M per després estabilitzar-se; 2) el producte interior brut (PIB), que el paradigma econòmic vigent

assumeix com a dogma indiscutible que pot continuar creixent indefinidament; 3) l'energia utilitzada per unitat de PIB (intensitat energètica) i 4) les emissions de diòxid de carboni emeses per unitat d'energia consumida (o intensitat de carboni del mix energètic).

D'aquesta identitat es desprèn que per reduir substancialment la injecció antropogènica de GEH a l'atmosfera caldria no únicament replantejar el model energètic rebaixant la intensitat energètica amb la millora de l'eficiència de l'oferta i la demanda; avançant cap a la descarbonització del mix energètic, promovent el desplegament de fonts d'energies netes en diòxid de carboni, sinó també qüestionant l'actual paradigma de creixement econòmic i demogràfic.

Particularment, Catalunya té un gran consum energètic en tots els sectors de l'economia. La demanda se centra en el sector del transport, bé que la indústria també té un pes important. Té una gran dependència energètica envers països tercers pel que fa als combustibles fòssils (el 2011, la importació d'energia va suposar el 13,2% de les despeses d'importació).

En el seu perfil energètic, Catalunya té un consum de gas natural i de productes petrolers molt superior a la mitjana comunitària, bé que això és compensat per un consum de carbó pràcticament nul. En conjunt, el mix fòssil representa el 72,4%. Igualment destaca el pes important de l'energia nuclear, molt superior al del mix europeu mentre que només el 4% de l'energia consumida es genera per mitjà de fons renovables.

En aquest escenari i a qualsevol escala, la sostenibilitat energètica, passa per resoldre simultàniament tres reptes íntimament relacionats: la seguretat de subministrament, l'accessibilitat-cost econòmic i l'impacte ambiental-canvi climàtic.

Arribats aquí, aquestes reflexions ens porten a subratllar el paper clau de la comunicació i l'educació en el desenvolupament de les competències dels ciutadans per participar activament en els processos de construcció i de canvi relacionats amb la sostenibilitat energètica.

Pel que fa a la comunicació, ens trobem que la reestructuració en el sector dels mitjans ha estat especialment dura entre els professionals especialitzats en àrees com ciència, tecnologia, economia i afers estrangers. La divulgació crítica i de qualitat està amenaçada per l'entorn competitiu i canviant per als mitjans. El públic depèn cada vegada més dels nous mitjans per obtenir informació i participar en el debat. Això exigirà més esforç a l'audiència i obligarà els comunicadors a recuperar l'essència del bon periodisme.

Tanmateix, la inversió en campanyes d'informació i comunicació en matèria ambiental és molt més elevada que la disponible

ERGIA I EDUCACIÓ

Carles Crespo
Nusos SCCL
@NusosSCCL

Canvi climàtic i verd urbà. Visita taller a Can Rigal.

per als projectes d'educació ambiental de qualitat. En aquest sentit, són lloables propostes com la de «Criteris de qualitat, per escoles, per al desenvolupament sostenible» (Breiting, Mayer, Mogensen, 2005), una recerca sobre experiències existents de qualitat que conjuguen l'educació per a i en la sostenibilitat.

Al darrere hi ha la necessitat d'equilibrar dues visions diferents, complementàries i mútuament indispensables d'entendre tant el desenvolupament sostenible com l'educació per a la sostenibilitat (Vare i Scott, 2007):

- L'Educació per al Desenvolupament Sostenible, que promou els canvis de comportament necessaris per la reducció i ús responsable dels recursos guiada pel criteri dels experts. Respon a la necessitat d'ensenyament-aprenentatge de conceptes i pràctiques fonamentals i la seva eficàcia es valora en termes d'impacte ambiental i social.
- L'Educació com a Desenvolupament Sostenible, que promou processos d'aprenentatge social i la construcció de capacitats crítiques, d'exploració creativa de noves idees. Respon a les exigències d'investigació i aprofundiment cap a canvis profunds i radicals.

En essència, caldria una EDS que combinés elements d'aquestes dues visions. L'ensenyament-aprenentatge sobre l'energia, les seves propietats (transformació, transferència, conservació, degradació...) i sobre les capacitats *instrumentals* relacionats amb la cerca, maneig i comunicació de la informació necessària per entendre l'escala i naturalesa de fenòmens complexos, i elements per a una educació *emancipadora* orientada al pensament sistèmic i complex, les competències crítiques i al canvi profund de visió i interpretació del món.

Una de les nostres idees principals és que l'educació tindrà un rol significatiu en la capacitat dels ciutadans per prendre part activa en un canvi de model de desenvolupament. En aquest sentit, la modificació de comportaments hauria d'evolucionar cap al desenvolupament de competències per a l'acció, la participació crítica i per la presa de responsabilitats personals.

Aquesta discussió s'està duent a terme en uns temps especialment crítics per a l'educació i la sostenibilitat. Això seria una motivació afegida per integrar investigació i educació, formació i informació, reflexió i acció, per no deixar-se portar pel corrent.

ELEMENTS PER PROPICIAR LA DISCUSSIÓ

Les dificultats per formar-se un criteri sobre certes qüestions augmenten quan les decisions que s'han de prendre no són clares o els seus possibles efectes es plantegen a mitjà termini. És el cas del canvi climàtic o les polítiques energètiques i les seves implicacions socials i ambientals. En aquest sentit caldria:

- Dotar-nos de mitjans per fer una divulgació no homogènia que vagi a remolc de les fonts més poderoses, amb tractaments que aprofundeixin. Que posin per davant bones seleccions i contextualitzin els desacords i la incertesa; que representin els experts adequadament i permetin la interacció; que reflecteixin el consens adequadament, que usin la terminologia acuradament i tenint en compte la interpretació que se'n pot fer.
- Aprofitar eines multimèdia, multiplataforma i fins i tot estratègies de màrqueting en línia (optimització de paraules clau i hàbits de recerca) per fer divulgació organitzada i profitosa, i per sortir a trobar la gent i dialogar.

Visita taller sobre el cicle del carboni.

Visita taller sobre el cicle del carboni.

Des del sud estant, l'eficiència ha d'ésser un dels eixos centrals del nou paradigma energètic. Des d'aquesta perspectiva, alguns productes i solucions que no tenen retorns energètics clars en els països septentrionals, sí que en tenen en els països meridionals. En aquests casos cal desenvolupar una política d'I+D específica per a aquestes solucions atès que els països septentrionals, amb una inversió en I+D més gran, no invertiran de forma especial en aquesta línia. En aquest sentit caldria:

- Aprofitar el *know how* d'instituts i centres tecnològics rellevants en aquest camp (IREC, etc.) i liderar un acord internacional destinat a la recerca en solucions aplicades a la millora de l'eficiència energètica.
- Planificar i dur a terme un ampli programa de preparació de científics i tècnics qualificats per a la recerca aplicada a la millora de l'eficiència (millora de la relació consum/ servei obtingut), l'estalvi (supressió de consum superflu), la suficiència (moderació en el nivell del servei) i a projectes de generació elèctrica renovable per autoconsum que permeti disminuir el consum energètic i augmentar la generació endògena.

Fenòmens tan diferents com l'ascens al govern de Trump, Orbán o Salvini, el brexit, la guerra a Ucraïna o les armilles grogues, semblen confirmar que anem cap a un escenari de replegament i de cop endavant com a resposta agressiva a una contenció energètica i material. És urgent reflexionar sobre la contribució de l'educació a un projecte global d'emancipació amb propostes en positiu. En aquest sentit caldria:

- Expandir un enfocament de la EDS associada a la cultura de la complexitat, que identifiqui, exposi i analitzi els reptes ambientals com a conflicte d'interessos. Una EDS orientada a la competència per a l'acció i que permeti que la ciutadania assumim que els problemes corresponen a oportunitats i possibilitats i que s'ha de comptar amb la incertesa i el risc.

Una EDS com una forma d'educació per a la ciutadania, per a la participació crítica i per la presa de responsabilitats personals en accions i decisions relatives a l'entorn natural, social, cultural i econòmic.

- Desenvolupar la formació d'educadors en les noves competències professionals exigides per l'EDS. Reconèixer i premiar, amb incentius i certificats de la qualitat, aquest enfocament de la EDS en les diferents institucions educatives.
- Adoptar l'EDS com un enfocament institucional conjunt per part de l'escola, la universitat i els altres agents educatius (formal, no formal, informal). Ni els educadors ni l'educació formal pot fer el canvi si no es modifica el teixit social, si la societat no comença a compartir els valors que inspiren l'educació per a i en la sostenibilitat.

Ja en «Natura, ús o abús» el malaguanyat professor Margalef sostenia que el «desenvolupament sostenible» solament tindria sentit si aconseguíssim mantenir la mateixa qualitat de vida sense incrementar la disbaixa energètica, que és la manera com afectem més i contribuïm a la destrucció de l'entorn. Tal vegada, l'única solució acceptable seria emprar més i millor la informació de què disposem, però no la quantitat d'energia usada que, si fos possible, s'hauria d'intentar disminuir.

Documents per aprofundir el tema

EMMOTT, Stephen, *Diez mil millones*, Anagrama, Colección Argumentos, Barcelona, 2013

MARZO, Mariano, *El suministro global de petróleo. Retos e incertidumbres*. Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona, Barcelona, 2010

MAYER, Michaela, *What can we do in schools for ESD? Reflections and proposals from the Ensi International Network*. Quality Environmental Education in schools for a Sustainable Society, Proceeding of an International Seminar and Workshop on Environmental Education: Cheongju National University of Education, Agost 25-26, Corea, p. 135- 151.

MORIN, Edgar, *Los siete saberes necesarios para la educación del futuro*, Nueva Visión, Buenos Aires, 2001

NACIONES UNIDAS Secretary- General's high-level panel on Global sustainability, *Resilient People, Resilient Planet: A futures worth choosing*, Nova York, 2012

VARE, Paul i SCOTT, William, «Learning for a change: Exploring the relationship between education and sustainable development», *Journal for Education for Sustainable Development*, Vol. 1 (2)

Proposta de text de debat de l'àmbit de treball «Model energètic i educació/comunicació/difusió». El podeu consultar i modificar a: http://wiki.procesconstituent.cat/index.php/Fitxa_Model_energ%C3%A8tic_i_educaci%C3%B3/comunicaci%C3%B3/difusi%C3%B3

Pell amb pell, espai de mares

Maria Ortí

Cos, Cooperativa de Salut
@COScooperativa

Els grups de criança, com ho és el Pell amb pell que ofereix Cos, omple un buit social en la criança. Les dones passen moltes hores soles amb els seus nadons i, quan les dificultats en solitari augmenten, costa més trobar la tranquil·litat.

En els anys que fa que acompanyo les mares al grup del Pell amb pell veig com les dones es tranquil·litzen en escoltar altres mares amb dificultats similars. Entenen què és tenir un nadó i es donen suport. Es busquen i m'encanta veure que tornen i tornen i tornen....

També m'agrada l'autogestió que tenen. Algun dia que jo no hi soc, elles gestionen les converses, sempre acullen les noves i les que tenen dificultats, escoltant una i una altra vegada els mateixos dubtes que elles ja han viscut, però que les reafirma en tornar a recordar i poder donar-hi respostes.

A vegades hi ha algun pare que en forma part com una persona més implicada en la cura de la mare i del nadó, ell també amb les seves pròpies inquietuds i il·lusions.

Les altres protagonistes del grup són les criatures: es miren, s'oloren, es toquen i s'estimulen unes a les altres, tranquil·les que la mare també hi sigui.

Em sento present, soc la que escolta i permet la reflexió, l'espai i la complicitat. Atenta a tot allò que necessiten i llançant preguntes que obren interioritats i així totes som una.

Unes arriben i altres ja no venen més perquè les seves criatures ja caminen, però el Pell amb pell és de totes les que algun dia l'han format, les que s'han mirat, comprès i fos en una.

Vuit lectures feministes per al 8 de març

T'imagines que a la teva bebè li dius «quina nàpia més tendra» o «posa-li mitjons que té les llesques fredes»? Sona estrany, oi? En canvi és comú dir *patatona* a la vulva. Tot i així, és veritat que cada vegada és més comú que les criatures anomenin els genitals com a *vulva* o *penis*. Però no és suficient en anomenar la vulva, per exemple, ja que és només un part dels genitals, i hi ha més detalls; seria com si a tot el que està al cap li diguéssim cara, i seria poc precís, ja que no és el mateix tenir menjar a la boca que a un ull. **Descobrint el cos, semblant paraules** (Pol·len Edicions) és un conte escrit per Montserrat Catalán, ginecòloga fundadora de la casa de parts Migjorn, un conte on la Bruna pregunta a la seva mare perquè el seu germà «té una vulva diferent». Un conte que ens convida a anomenar amb alegria, respecte i confiança, la vulva, el clítoris, l'himen, i també el penis, el gland... Un conte senzill, didàctic, pedagògic, revelador i reconciliador amb unes delicades i curoses il·lustracions d'Aina Sallès. A més a més, el llibre compta amb un text final de la mateixa autora a on, des de l'experiència professional, comparteix unes reflexions que poden orientar les persones adultes que volen acompanyar en la lectura

les criatures. En aquest text Montserrat Catalán explica la importància d'anomenar i reconèixer els genitals, ja que en general, amb les criatures amb genitals femenins (independentment del seu futur gènere) iniciem un tracte de no verbalització, un reconeixement no explícit, una no celebració. Conèixer i reconèixer el propi cos, trencar amb els tabús i silencis, pot ser un primer pas per lluitar contra el masclisme i per això volem començar amb aquesta recomanació.

Després venen les princeses, el rosa (tot i que sembli una consigna desfada està a l'ordre del dia), jugar a ser mama, les casetes, les cuinetes, els personatges passius i salvables...

Però resulta que no totes volem ser princeses, mames o personatges salvables; per sort cada vegada és més fàcil trobar contes amb altres referents amb els quals poder identificar-nos: dones pirates, nenes que es *flipen* amb els mitjans de transport, com per exemple **Les pirates i el tresor de l'Arc de Sant Martí o La Mix condueix**, ambdós títols de l'editorial El Gato sueco; o nenes a les quals les sembla superavorrit ser una princesa com **Ni tu princesa, ni jo granota** de l'editorial Bellaterra. Us convidem a consultar el fons de les dues editorials, ja que tenen una gran

varietat de títols infantils que qüestionen els tradicionals rols associats a les dones o ens conviden a viure el gènere de manera creativa.

I què fem quan arriba la pubertat? Ara no us recomanarem un assaig, i tampoc una novel·la juvenil, sinó un còmic, apte fins i tot per a qui li faci mandra llegir. Es tracta de **l'Abc Feminista** de la il·lustradora Escarolota (Pol·len Edicions). Les il·lustracions d'Escarolota sorgeixen com a necessitat vital, per explicar al seu entorn perquè situacions que vivia la seva il·lustradora eren situacions d'opressió i desigualtat només pel fet de ser dona. Escarolota il·lustra moments quotidians, que moltes vegades passen desapercebuts i ens convida a posar-nos les ulleres violetes per repensar amb una mirada crítica (i amb humor) situacions i relacions que experimenta la seva protagonista. Escarolota parteix de conceptes teòrics, però els tradueix en un llenguatge senzill i proper; té molt bona acollida entre el públic jove, però també és molt bona proposta per a adults que es volen apropar al feminisme, o que mai hi han pensat.

I es que la teoria feminista es genera a partir de la vida quotidiana, com

Lectures feministes per al dia a dia i per a totes les edats

exposa l'acadèmica i activista Sara Ahmed a ***Vivir una vida feminista*** (Ed Bellaterra). Si no calles davant de les situacions masclistes, si t'és igual espalllar un dinar familiar amb els teus comentaris, si t'han dit alguna vegada que no siguis tan amargada i ressentida, que no t'ho has de prendre tot tan seriosament, que podries ser més amable; si gaudeixes dels espectes feministes que generen les teves respostes i propostes, si no et callen, en definitiva si et una feminista aixafa guitarres, i vols seguir endavant, aquest llibre és per a tu. Ahmed parteix del llegat feminista negre i una fenomenologia queer per apropar-se als problemes que vivim dia a dia, i així dona la volta a diferents paradigmes, i ens convida a pensar en transformacions creatives d'aquestes situacions i a crear llaços de sororitat davant el racisme i el masclisme.

Ja fa temps que parlem de posar les cures al centre de la vida, però atenció, anem amb cura amb les cures i amb les seves idealitzacions. ***Cuidado comunidad y común*** (Traficantes de sueños), un llibre col·lectiu coordinat per Cristina Vega Solís, entre d'altres, ens proposa pensar en les cures des de la col·lectivitat, des dels vincles

cooperatius, ja que sovint quan reflexionem sobre les cures ens centrem en el paper de l'estat, el mercat i la família. Revalorar el treball de cures és molt necessari, però si ho fem en solitari continuaran oprimint-nos. Necessitem les comunitats de cures, portar les cures a l'àmbit d'allò comú.

I si amb aquestes lectures poguéssim transformar el món, en un món sense gènere, sense jerarquies, sense fronteres, sense imperis, sense institucions autoritàries? Potser és massa ambiciós, però si us agrada la idea us podeu endinsar en les novel·les d'Úrsula K. Le Guin, ***Els desposseïts de Raig verd o La mano izquierda de la oscuridad***. L'autora és un referent de la ciència-ficció feminista, ecologista i pacifista. I no us espanteu amb la paraula ciència-ficció ja que K. Le Guin crea mons creïbles amb els quals és fàcil identificar-se, i desenvolupa unes trames complexes i poc previsible, carregades de crítica social i política, amb uns paràmetres totalment diferents als convencionals en aquest gènere, que beuen de l'antropologia i la sociologia.

Les vuit lectures proposades les podràs trobar a la llibreria Espai Contrabandos.

Trobareu aquests llibres a la llibreria Espai Contrabandos.

Aida Iglesias de Prada
Espai Contrabandos

Assegurem compromís

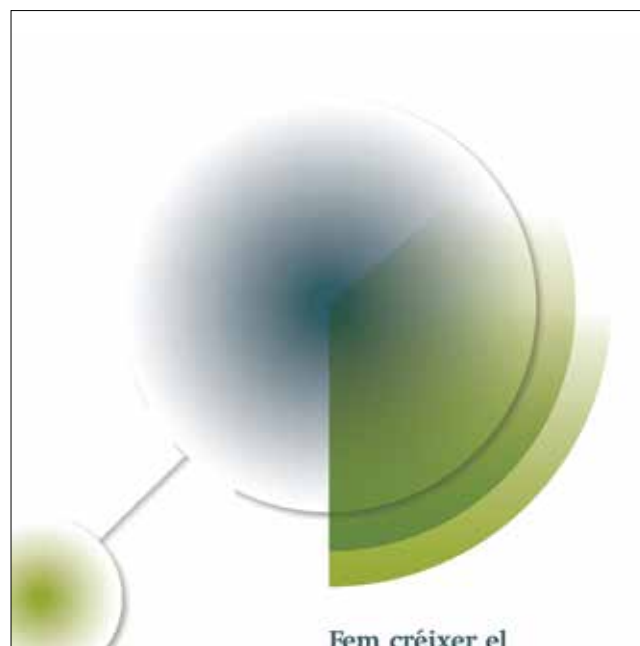

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable
tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

Fem créixer el moviment cooperatiu i donem veu a les cooperatives de treball

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya

Presenta a les xarxes
següents:

Premi 15. 1r pis
08014 Barcelona
933 18 41 62
www.cooperativetrebll.coop

Facebook i Twitter

Un any més, els

PREMIS

**e/\$ economia
social**

**als millors treballs
de Fi de Grau, Fi de
Màster o Postgrau**

**Pots guanyar fins a 1.200 €
(més 300 € en productes i
serveis del mercat Social)**

fent el teu treball sobre
temàtica vinculada a:

**TERCER SECTOR
ECONOMIA SOCIAL
O COOPERATIVES**

Per a més informació
sobre els Premis aracoop
2019, escriu a
premis@rocagales.cat o
entra al web:

www.aracoop.coop/premis

**EDICIÓ
2019**

